

Investigating the Relationship between Perception of Transparency in Officials' Religiosity According to Nahj al-Balagha Teachings and Citizens' Social Trust

Abbas Ali Rastgar^{1*} , Seyed Mehdi Mousavi-Davoudi^{1, 2}

1- Faculty of Economics; Management and Administrative Sciences, Semnan University, Semnan, Iran.

2- Faculty of Management and Strategic Planning, Imam Hossein (AS) University, Tehran, Iran.

*Correspondence should be addressed to Dr. Abbas Ali Rastgar; Email: a_rastgar@semnan.ac.ir

Article Info

Received: Nov 11, 2022

Received in revised form:

Jan 3, 2023

Accepted: Feb 12, 2023

Available Online: Mar 20, 2024

Keywords:

Governance

Religion

Trust

Abstract

Background and Objective: Social trust is one of the social phenomena that plays a vital role in human relationships and interactions and provides the cohesion and integration of society by creating strong social bonds. In the meantime, transparency in the various elements of the government can also be considered as an effective mechanism to support citizens' rights. It is worth mentioning that hypocrisy is especially emphasized in Islam as an anti-social trend. Considering the importance of the subject and the gap in the previous studies in this field, this research aims to examine the relationship between perception of transparency in the religiosity of officials according to the teachings of Nahj al-Balagha and the social trust of citizens.

Methods: The present study is practical in terms of its purpose, and descriptive and field-based in terms of the method of data collection. In order to investigate the relationship between research variables in the field, 428 MA students, PhD candidates and faculty members of Tehran, Mazandaran, Qom and Semnan universities were selected as a statistical population by available sampling method. Standard questionnaires were used to collect data and to analyze the data, confirmatory factor analysis tests and structural equation modeling on LISREL software and mean test on SPSS software version 16 were used. In the present study, all ethical considerations were observed and the authors reported no conflict of interests.

Results: The results of the statistical tests indicated that the perception of transparency in the religiosity of the officials had a positive and significant effect on the social trust of the citizens ($P=0.59$; $T=8.53$). This means that the more transparency in the religiousness of officials is observed and perceived, the more social trust among citizens there will be. In addition, the analysis of the responses of the statistical community indicates that the level of transparency in the religiosity of officials and the level of social trust of citizens is more than the average value.

Conclusion: The results of the present study indicate that according to the obtained factor loadings, improving each of the indicators of transparency in the religiosity of the officials leads to the improvement of the level of social trust of the citizens. Therefore, according to the current status of each of the components, it is necessary for the society officials to try to improve the transparency of each of the components of religiosity in order to improve the social trust of the citizens.

 <https://doi.org/10.22037/jrrh.v10i1.39960>

Please cite this article as: Rastgar AA, Mousavi-Davoudi SM. Investigating the Relationship between Perception of Transparency in Officials' Religiosity According to Nahj al-Balagha Teachings and Citizens' Social Trust. Journal of Pizhūhish dar dīn va salāmat. 2024;10(1):38-49. <https://doi.org/10.22037/jrrh.v10i1.39960>

Summary

Background and Objective

Transparency is one of the clear features of good governance, which can be used as an effective mechanism to protect the rights of citizens and is a valuable solution to fight corruption. Meanwhile, the roots of the concept of transparency can be found in Islamic teachings, especially during the reign of Imam Ali (AS). Imam Ali (AS) considered transparency in the government to be essential and shared his views on government and practical methods with the people and all audiences with complete honesty and openness (1). In the term, the use of transparency is about information, data, and procedures and it means that they are obvious and available for checking and monitoring (2). Among Muslims and especially Shiites, when the Islamic government is mentioned, the government of Imam Ali (AS) immediately comes to everyone's mind as a model. In fact, a government is referred to as religious and Islamic if it is closer to this model, that is, the government of Imam Ali (AS), and is more compatible with it. This closeness and adaptation should be in various aspects of government and governance, which are mentioned in the words of Imam Ali (AS), or have been narrated from his creed and way of life; Since in the thought of Imam Ali (AS), the people have an important role in the government, they have the right to monitor the implementation of affairs within the framework of Islamic principles and rules, and the introduction to this role of the people is transparency in the government's actions and decisions (3).

In transparent governance, the main focus is on the fight against corruption, and the accountability of the rulers of a country. In an ambiguous atmosphere where citizens are not aware of the behavior and performance of the rulers and are not involved in various issues (such as monitoring and evaluation, decision-making and implementation), public trust in the government is reduced or denied (4). Therefore, the Islamic society needs officials at the level of the Islamic Revolution, whose transparency and honesty in all behavioral components are its prominent characteristics. The damage and loss from officials who pursue their personal interests with hypocrisy and pretending to be religious is more than the danger of any enemy, because it is not easy to recognize them, and they penetrate into the society in a way that it is very difficult to recognize them. In such a

situation, due to the lack of transparency and honesty and due to material and worldly motives, the officials may pretend to adhere to religious teachings while they do not believe in them in their heart; Therefore, while benefiting from personal and party material benefits, they inflict a lot of damage to citizens and society. Considering the importance of the subject, the purpose of the present study is to investigate the relationship between citizens' perception of transparency in the religiousness of officials according to the teachings of Nahj al-Balagha and the social trust of citizens in 2022.

Methods

Compliance with ethical guidelines: In order to comply with the ethical principles of research and respect the rights of individuals, all the participants were given the necessary explanations about the purpose of the study. Individuals were also assured that the personal information obtained would be kept confidential and that the collected data would be analyzed in bulk and the privacy of the individuals would also be maintained.

The present study is practical in terms of its purpose, and descriptive and field-based in terms of the method of data collection. The results can be used by the governing body at the macro level and all ministries, universities of medical sciences and the Ministry of Science, production and service organizations at the micro level. The statistical population of the study included 428 postgraduate students and faculty members in Tehran, Mazandaran, Qom and Semnan universities who were selected by available sampling method in 2022. After distributing the questionnaires of transparency (5) and social trust (6) among the statistical community, 402 questionnaires were found suitable and the rest of the questionnaires were excluded from analysis.

Results

The results of statistical analysis indicated that the citizens' perception of the transparency in the religiosity of the officials has a positive and significant effect on the citizens' social trust ($P=0.59$; $T=8.53$). This means that the more transparency in the religiousness of the officials is observed and perceived, the higher the social trust among the citizens. In addition, the analysis of the answers provided by the statistical community indicates that people's perception of citizens' perception of transparency in the religiosity of officials (3.7296 out of 5) and the level of social trust of citizens (3.3640 out of 5) are more than

the average value.

Conclusion

Considering the importance of transparency in the behavior and actions of officials and also the importance of Islamic teachings in all elements of the Islamic society, it is necessary for the officials of the Islamic society to align their activities with Islamic teachings and provide the means for the improvement of the society. However, in some officials, there are differences in terms of behavioral intentions and actual behaviors. Due to the importance of the issue, transparency in the religiosity of officials is one of the significant management issues in the Islamic society that this research has paid attention to.

The results of this research indicate that improving each of the indicators of citizens' perception of transparency in the religiosity of officials leads to the improvement of the level of social trust of citizens. The confirmation of this hypothesis means that the components of citizens' perception of transparency in the religiosity of officials, including piety, negation of worldliness, self-restraint, heresyism, fearing God, halalism, self-improvement, and stewardship have a positive and significant relationship with the improvement of citizens' social trust. Therefore, according to the current status of each of the components, it is necessary for the society officials to be diligent in improving the transparency of each of the components of religiosity in order to improve the social trust of the citizens.

Ethical considerations

According to the authors, this article is the result of a postdoctoral dissertation in Semnan University entitled "Designing and explaining the model of transparent governance based on the teachings of Nahj al-Balagha" with the number 31/1401/5707.

Funding

According to the authors, the present article had no sponsors and was carried out at the authors' personal cost.

Conflict of interest

The authors of this article reported no conflict of interest.

Authors' contribution

Completed the initial drafting of the article: first author and responsible for reviewing and editing the content and structure of the article: second author.

دراسة بين فهم الإخلاص الديني لدى المسؤولين في الحكومة من منظور دروس نهج البلاغة وثقة المواطن الإجتماعية

عباسعلي رستگار^{١*}، سيد مهدي موسوي داودي^٢

١- قسم علوم الإدارة، كلية الاقتصاد، جامعة سمنان، سمنان، إيران.

٢- كلية الإدارة والتخطيط الإستراتيجي، جامعة الإمام الحسين (ع)، طهران، إيران.

* المراسلات الموجهة إلى الدكتور عباسعلي رستگار؛ البريد الإلكتروني: a_rastgar@semnan.ac.ir

الملخص

خلفية البحث وأهدافه: الثقة الإجتماعية من ضمن الظواهر الإجتماعية التي تتجلى بوضوح في علاقات المواطنين وتعزز الأواصر الإجتماعية بين افراد المجتمع وتشكل اللبنة الأساسية في التماسك والتضامن الإجتماعيين. وتشكل الشفافية الركن الأساس لكل أركان الحكم وتؤدي دور الداعم الأساس لحقوق المواطن. فقد يؤكد الإسلام على النفاق بوصفه حركة تبعد المجتمعات البشرية وتبخر بوجوده الثقة بين افراد المجتمع. ونظراً لأهمية الموضوع وغياب الدراسات الموسعة في هذا الشأن، تسعى هذه الدراسة أن تلقي الضوء علاقة الشفافية بالدين والنزعة الدينية لدى المسؤولين في الحكومة وفق تعاليم نهج البلاغة والثقة الإجتماعية لدى المواطنين.

منهجية البحث: اعتمدت هذه الدراسة من ناحية الهدف المنهج التطبيقي، كما اعتمدت المنهج الوصفي الميداني لجمع المعطيات. ولدراسة علاقة متغيرات الدراسة اختارت ٤٢٨ فرداً من بين طلاب الماجستير والدكتوراه وأعضاء الهيئة العلمية في جامعات طهران، ومازندران، وقم، وسمنان عبر منهج أخذ العينات المتاحة من الجمعية الإحصائية. ولجمع المعطيات استخدمت الاستبيان القياسي ولتحليل هذه المعطيات اعتمدت التحليل التأكدي ومغذجة المعادلات الهيكلية في تطبيق Lisei واختبار معدل تطبيق SPSS الإصدار ١٦ منه. يُذكر أنه قد تمت مراعاة جميع الموارد الأخلاقية في هذا البحث وإضافة إلى ذلك، فإن مؤلفي البحث لم يشيروا إلى أي تضارب في المصالح.

المعطيات: اظهرت نتائج الإحصائيات أن فهم الشفافية من منظور الدين عند المسؤولين لها تأثير إيجابي ملحوظ وذات دلالة إحصائية واضحة خاصة في ما يتعلق بالثقة الإجتماعية لدى المواطنين يمكن وصفها على النحو التالي: ($T=1/53$ و $P=0/59$). وهذا يعني أنه كلما ارتفع معدل الشفافية والنزعة الدينية لدى المسؤولين، زادت ثقة المجتمع بهم وتعززت مكانتهم لدى المواطن. فضلاً عن ذلك، اظهر تحليل نتائج الإحصائية أن درجة الشفافية في الدين لدى المسؤولين ودرجة الثقة الإجتماعية بهم تفوق الدرجة المتوسطة أو المعدل المتوسط الملحوظ في الدراسة.

الاستنتاج: تقول النتائج أنه نظراً للتأثير الذي رصدته الدراسة، فإن تعزيز أي من أركان الشفافية في النزعة الدينية لدى المسؤولين تنعكس إيجاباً على مستوى الثقة الإجتماعية لدى المواطن. إذن، بالنظر إلى الحالة الراهنة لكل من المكونات، يجب على المسؤولين وصناع القرار تحسين وتعزيز الثقة الإجتماعية لدى المواطن وتحسين مستوى الشفافية في كل مكونات وجوانب الدين والنزعة الدينية.

معلومات المادة

الوصول: ١٦ ربيع الثاني ١٤٤٤

وصول النص النهائي: ١٠ جمادى الثاني ١٤٤٤

القبول: ٢١ رجب ١٤٤٤

النشر الإلكتروني: ٩ رمضان ١٤٤٥

الكلمات الرئيسية:

الثقة

الحكومة

الدين

يتم استناد المقالة على الترتيب التالي:

Rastgar AA, Mousavi-Davoudi SM. Investigating the Relationship between Perception of Transparency in Officials' Religiosity According to Nahj al-Balagha Teachings and Citizens' Social Trust. Journal of Pizhūhish dar dīn va salāmat. 2024;10(1):38-49. <https://doi.org/10.22037/jrrh.v10i1.39960>

بررسی ارتباط بین ادراک شفافیت در دین‌داری مسئولان طبق آموزه‌های نهج‌البلاغه و اعتماد اجتماعی شهروندان

عباسعلی رستگار^{۱*}، سید مهدی موسوی داودی^۲

۱- دانشکده اقتصاد؛ مدیریت و علوم اداری، دانشگاه سمنان، سمنان، ایران.

۲- دانشکده مدیریت و برنامه‌ریزی راهبردی، دانشگاه جامع امام حسین (ع)، تهران، ایران.

*مکاتبات خطاب به دکتر عباسعلی رستگار؛ رایانامه: a_rastgar@semnan.ac.ir

اطلاعات مقاله

دریافت: ۲۰ آبان ۱۴۰۱

دریافت متن نهایی: ۱۳ دی ۱۴۰۱

پذیرش: ۲۳ بهمن ۱۴۰۱

نشر الکترونیکی: ۱ فروردین ۱۴۰۳

واژگان کلیدی:

اعتماد

حکومت

دین

چکیده

سابقه و هدف: اعتماد اجتماعی از جمله پدیده‌های اجتماعی است که در تعاملات شهروندان نقش حیاتی ایفا می‌کند و با ایجاد پیوندهای مستحکم اجتماعی، انسجام و یکپارچگی جامعه را فراهم می‌آورد. در این میان، شفافیت در ارکان مختلف حکومت نیز می‌تواند سازوکار مؤثر حامی حقوق شهروندان باشد. در اسلام تأکید ویژه‌ای بر نفاق و دورویی به‌عنوان یک جریان ضداجتماعی می‌شود. با توجه به اهمیت موضوع و خلأ مطالعات پیشین در این حوزه، هدف پژوهش حاضر بررسی ارتباط بین ادراک شفافیت در دین‌داری مسئولان طبق آموزه‌های نهج‌البلاغه و اعتماد اجتماعی شهروندان بوده است.

روش کار: روش انجام این پژوهش از حیث هدف، کاربردی و از حیث نحوه گردآوری داده‌ها توصیفی و از شاخه میدانی است. به‌منظور بررسی ارتباط بین متغیرهای پژوهش، ۴۲۸ نفر از دانشجویان کارشناسی ارشد، دکتری و اعضای هیئت علمی دانشگاه‌های تهران، مازندران، قم و سمنان به‌روش نمونه‌گیری در دسترس جامعه آماری در نظر گرفته شدند. جهت جمع‌آوری داده‌ها از پرسش‌نامه‌های استاندارد و برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون‌های تحلیل عاملی تأییدی و الگوی معادلات ساختاری در نرم‌افزار LISREL و آزمون میانگین در نرم‌افزار SPSS نسخه ۱۶ استفاده شد. در این پژوهش همه موارد اخلاقی رعایت شده است و مؤلفان مقاله تضاد منافی گزارش نکرده‌اند.

یافته‌ها: نتایج آزمون‌های آماری حاکی از این است که ادراک شفافیت در دین‌داری مسئولان تأثیر مثبت و معناداری بر اعتماد اجتماعی شهروندان داشت ($T=۸/۵۳$ و $P=۰/۵۹$). به این معنی که هرچه شفافیت بیشتری در دین‌داری مسئولان مشاهده شود، اعتماد اجتماعی در میان شهروندان نیز بیشتر می‌شود. علاوه‌براین، تجزیه و تحلیل پاسخ‌های جامعه آماری نشان می‌دهد که میزان شفافیت در دین‌داری مسئولان و میزان اعتماد اجتماعی آنان بیشتر از مقدار متوسط ارزیابی شده است.

نتیجه‌گیری: یافته‌ها گویای این است که با توجه به بارهای عاملی به‌دست‌آمده، تقویت هر یک از شاخص‌های شفافیت در دین‌داری مسئولان منجر به بهبود سطح اعتماد اجتماعی شهروندان می‌گردد. بنابراین، با توجه به وضعیت فعلی هر یک از مؤلفه‌ها، لازم است مسئولان جامعه به‌منظور بهبود وضعیت اعتماد اجتماعی شهروندان در بهبود شفافیت هر یک از مؤلفه‌های دین‌داری کوشا باشند.

استناد مقاله به این صورت است:

Rastgar AA, Mousavi-Davoudi SM. Investigating the Relationship between Perception of Transparency in Officials' Religiosity According to Nahj al-Balaghah Teachings and Citizens' Social Trust. Journal of Pizhūhish dar dīn va salāmat. 2024;10(1):38-49. <https://doi.org/10.22037/jrrh.v10i1.39960>

مقدمه

شفافیت یکی از ویژگی‌های روشن حکمرانی شایسته است که می‌تواند سازوکار مؤثر حامی حقوق شهروندان در نظر گرفته شود و راهکاری ارزنده برای مبارزه با فساد باشد. در این میان، ریشه‌های مفهوم شفافیت را می‌توان در آموزه‌های اسلامی به‌ویژه در دوران حکومت امام علی (ع) یافت. امام علی (ع) شفافیت در حکومت را امری ضروری تلقی می‌کرده و به صداقت و صراحت تمام، دیدگاه حکومتی و شیوه عملی خویش را با مردم و همه مخاطبان در میان می‌گذاشته‌اند. در اندیشه علوی، شاخص‌ها و معیارهایی اعم از ساختاری و رفتاری دخیل‌اند تا با فراهم‌سازی مقدمات تحقق‌پذیری شفافیت، خیر عمومی و منافع همگانی را تأمین کنند (۱). در اصطلاح، استعمال شفافیت درباره اطلاعات، داده‌ها، رویه‌ها و به‌معنای آشکاربودن و در دسترس بودن آنها برای بررسی و نظارت بر آنها است (۲). همچنین، بانک جهانی در گزارش سال ۱۹۹۲ درباره توسعه و حکمرانی چهار عنصر عمده حکمرانی مطلوب را برشمرده، که شفافیت را یکی از این عناصر دانسته است (۳). در این نظریه شفافیت بدین معنا است که با اطلاعاتی که حکومت در اختیار شهروندان قرار می‌دهد، به آنان امکان داده شود تا از آنچه حکومت انجام می‌دهد، آگاه شوند و بتوانند تحلیل، نقد و قیاس کنند (۴).

امروزه، شهروندان خواهان شفاف‌سازی بیشتر امورند؛ زیرا به‌نوعی راه‌حل برخورد با هرگونه فساد در جامعه را در شفاف‌سازی برای عموم می‌دانند. البته باید توجه داشت آگاهی عموم از آنچه در حکومت می‌گذرد، موضوعی نیست که به جوامع امروزی منحصر باشد. قرن‌ها پیش امام علی (ع) در عرصه حکومت اسلامی به مفهوم شفافیت و آگاهی‌بخشی به عموم توجه کرده‌اند. در میان مسلمانان به‌ویژه شیعیان، آن هنگام که سخن از حکومت اسلامی به میان می‌آید، حکومت امام علی (ع) بی‌درنگ مانند الگویی به ذهن همگان می‌آید. در واقع حکومتی وصف دینی و اسلامی دارد که به این الگو، یعنی حکومت امام علی (ع)، نزدیک‌تر و با آن منطبق‌تر باشد. این نزدیکی و انطباق باید در جنبه‌های گوناگونی از حکومت و حکومت‌داری باشد که در سخن آن حضرت آمده، یا از مرام و سیره او نقل شده است؛ یکی از این جنبه‌های مهم که امام علی (ع) به آن پرداخته، شفافیت است. از آنجاکه در اندیشه امام علی (ع) مردم نقش مهمی در حکومت دارند، حق دارند

بر روند اجرای امور در چهارچوب مبانی و احکام اسلامی نظارت کنند و مقدمه این نقش مردم، شفافیت اعمال و کردار و تصمیم‌گیری‌های حکومت است (۵).

در حکمرانی شفاف تمرکز اصلی بر مبارزه با فساد و پاسخگویی حاکمان یک کشور است. در یک فضای مبهم که شهروندان از نحوه رفتار و عملکرد حاکمان آگاهی نداشته باشند و در مسائل گوناگون (همچون نظارت و ارزیابی، تصمیم‌گیری و اجرا) مشارکت داده نشوند، اعتماد عمومی نسبت به حاکمیت کاهش می‌یابد یا سلب می‌گردد (۶). از سوی دیگر، در شرایط فقدان شفافیت و نظارت عمومی، مصادیق ناکارآمدی و فساد نیز در حاکمیت افزایش می‌یابد که این نیز بر پیکره سرمایه اجتماعی ضربه می‌زند. هدف اصلی در شفافیت در نهایت توانمندسازی بدنه حاکمیت و نیز افزایش اعتماد اجتماعی است که راهبردهای آن شامل مبارزه با فساد، مسئولیت‌پذیری صاحبان مناصب، پاسخگویی صاحبان مناصب، شایسته‌سالاری صاحبان مناصب، مشارکت مردم در نظارت و ارزیابی، مشارکت مردم در فرایندهای تصمیم‌سازی، افزایش اعتماد مردم و سرمایه اجتماعی می‌شود (۷).

مفهوم شفافیت جایگاه ویژه‌ای در ادبیات حکومت دینی دارد؛ تا آنجاکه امیرالمؤمنین علی (ع) در نامه ۵۰ نهج‌البلاغه می‌فرماید: «بدانید حق شما بر من آن است که چیزی را جز اسرار جنگی از شما پنهان ندارم» (۸). کتاب ارزشمند نهج‌البلاغه بعد از قرآن مجید یکی از کامل‌ترین کتاب‌هایی است که تعالیم چگونه زیستن و چگونه اداره کردن را در بردارد و هیچ نکته‌ای از زوایای زندگی را ناگفته نگذاشته است. بی‌دلیل نیست که این کتاب همواره در کنار قرآن مجید بیانگر راه روشن درست‌اندیشیدن و درست‌زیستن است؛ زیرا کلام شخصی است که خود در گهواره پر نور وحی پرورش یافته و آثار کلام خدایی را در رفتار بزرگ‌ترین پیامبر مشاهده نموده است و اگر قرآن کتاب دستور زندگی است، نهج‌البلاغه کتاب اجرا است (۹).

اعتماد مفهومی چندبُعدی است و ابعاد متفاوتی دارد. در متون مختلف معانی متفاوتی برای اعتماد ذکر شده است. اعتماد شامل معانی مختلفی مانند اطمینان، قابلیت پیش‌بینی، توانمندی، شایستگی، تخصص، خیرخواهی، مدیریت باز، علاقه، پذیرش و واقعیت است. توجه به مفهوم اعتماد در خلال سال ۱۹۸۰ شروع به رشد کرده و این مفهوم از دیدگاه‌های مختلف مطالعه شده است (۱۰). مفهوم اعتماد ریشه در ادبیات ارسطو دارد؛ بنابراین، درباره اینکه اعتماد چیست و چگونه می‌توان به

دریافت که سه عامل توانایی، خیرخواهی و صداقت و درستی عوامل اصلی مؤثر بر اعتماد قلمداد می‌شوند (۱۳).

برای برون‌رفت حکمرانی از چالش‌ها لازم است عوامل تأثیرگذار شناسایی شود و نسبت به آنها واکنش مؤثر نشان داده شود. در این زمینه با توجه به فضا و شرایط دینی به‌ویژه شیعی کشور، مسئولانی باید بر اریکه قدرت تکیه زنند که تناقضی بین قول و فعلشان وجود نداشته باشد. از طرفی، نبود تناقض در قول و فعل مسئولان باید به‌صورت شفاف برای شهروندان عیان باشد. در این زمینه، شاخص‌های شفافیت در حکمرانی جامعه اسلامی طبق آموزه‌های نهج‌البلاغه شامل مؤلفه‌های اقتصادی، ساختاری، رفتاری و دینی است. با توجه به این نکته که مسئولان جامعه باید الگوی فرهنگی و رفتاری جامعه مد نظر گرفته شوند، نفاق و دورویی از شاخص‌های ردیله اخلاقی است که یک مسئول در جامعه اسلامی می‌تواند داشته باشد. چنین مسئولی به‌ظاهر ادعای مسلمانی دارد و در باطن به آموزه‌های اسلامی پایبند نیست؛ و فریب، تقلب، تظاهر، ریا، خشونت، درگیری، تهمت، دروغ، حسادت، خودخواهی، قانون‌گریزی و زیر پا گذاشتن حقوق دیگران از ویژگی‌های بارز این فرد است که در نهایت منجر به پیامدهای مخرب اجتماعی می‌شود. بنابراین، ادراک شهروندان از شفافیت در دین‌داری مسئولان از مؤلفه‌های مهمی است که باید پژوهشگران به آن توجه کنند. در این میان تقوامجوری، نفی دنیاگرایی، خویش‌داری از گناه، آخرت‌گرایی، خداترس بودن، حلال‌گرایی، خودسازی و ولایت‌مداری مسئولان شاخص‌هایی است که در صورت وجود شفافیت در آنها شهروندان می‌توانند دین‌داری مسئول را ارزیابی کنند (۱۴). بنابراین، جامعه اسلامی به مسئولانی در تراز انقلاب اسلامی نیاز دارد که شفافیت و صداقت در تمامی مؤلفه‌های رفتاری از ویژگی‌های بارز آنان است. خسارت و ضرر مسئولانی که با نفاق و دورویی و تظاهر به دین‌داری به‌دنبال منافع شخصی خویش باشند از خطر هر دشمنی بیشتر است؛ زیرا شناخت آنان آسان نیست و چنان در تاروپود جامعه نفوذ می‌کنند که تفکیکشان کار بسیار مشکلی است. در چنین حالتی، مسئولان از روی نداشتن شفافیت و صداقت و ناشی از انگیزه‌های مادی و دنیوی، ممکن است به پایبندی به آموزه‌های دینی تظاهر نمایند؛ درحالی‌که از درون به آن معتقد نباشند؛ از این‌رو، ضمن بهره‌بردن از منافع مادی شخصی و حزبی، خسارات زیادی بر شهروندان و جامعه تحمیل می‌کنند. با توجه به اهمیت موضوع، هدف از انجام پژوهش حاضر بررسی ارتباط بین

آن دست پیدا کرد توافق اندکی وجود دارد (۱۱). اعتماد به‌معنی داشتن اطمینان به نیت و اعمال دیگران است و عاملی کلیدی در روابط متقابل به شمار می‌رود. اعتماد به رهبران در دستیابی به اهداف جوامع نقش مهمی دارد و تنها هنگامی حفظ همکاری‌های اثربخش در بخش‌های مختلف جامعه امکان‌پذیر خواهد بود که ارتباطات در تمام سطوح روشن باشد و این اتفاق زمانی صورت می‌پذیرد که اعتماد و اطمینان متقابل به وجود آید. اعتماد دانشی وسیع و دربرگیرنده مفاهیمی مهم برای مطالعه است؛ زیرا قادر به هماهنگی رفتارهای انسانی است. اعتماد کلیدی اصلی برای روابط بین‌فردی در زمینه‌های مختلف است (۱۲). در ادبیات مربوط به اعتماد سه مؤلفه برای آن در نظر گرفته شده است که در ادامه، به شرح هر یک از آنها پرداخته شده است:

(۱) توانایی: توانایی به‌صورت مجموعه‌ای از مهارت‌ها، شایستگی‌ها و ویژگی‌هایی که یک بخش به‌وسیله آنها در دامنه‌ای مشخص قادر به تأثیرگذاری بر سایر بخش‌ها است، تعریف شده است. از آنجاکه اعتمادشونده ممکن است شایستگی‌های بالایی در برخی از مهارت‌ها داشته باشد که امکان اعتمادکردن دیگران به او را افزایش می‌دهد، دامنه توانایی محدود و گستره‌ای مشخص دارد. در هر صورت، اعتمادشونده ممکن است مقدار کمی توانایی و استعداد، تجربه و سابقه کار در سایر حوزه‌ها داشته باشد که این موارد خارج از آن محدوده مشخص باشد.

(۲) خیرخواهی: خیرخواهی دامنه‌ای است که فرد اعتمادشونده باور دارد که می‌خواهد برای اعتمادکننده کار خوبی انجام دهد. در این دامنه، انگیزه کسب منفعت برای اعتمادشونده وجود ندارد. خیرخواهی بیان می‌کند که اعتمادشونده دستاوردهای مشخص برای اعتمادکننده دارد. یک نمونه از این دستاوردها برقراری ارتباط بین اعتمادکننده و اعتمادشونده است. اعتمادشونده می‌خواهد به اعتمادکننده کمک کند؛ گرچه اعتمادشونده ملزم به کمک‌کردن به او نیست و هیچ‌گونه پاداش خارجی برای اعتمادشونده وجود ندارد.

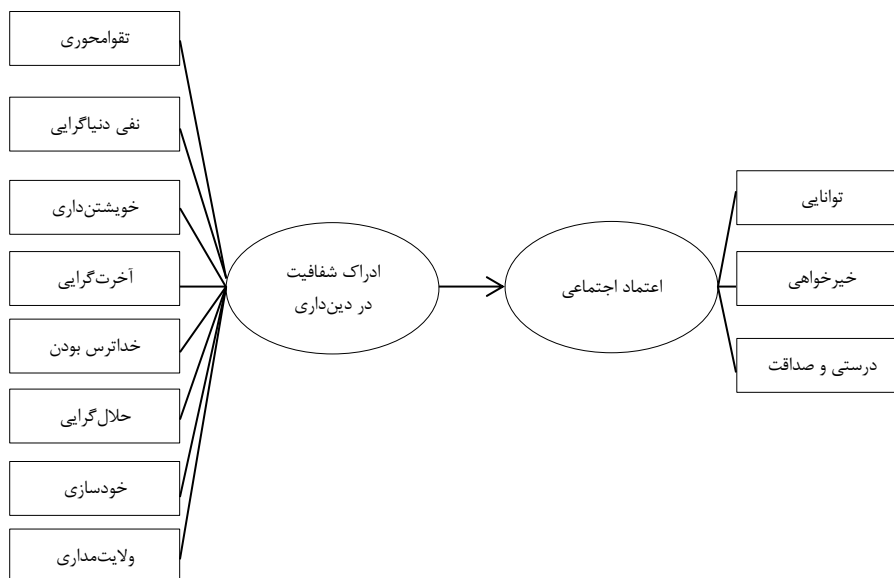
(۳) درستی و صداقت: وجود ارتباط بین صداقت و اعتماد به ادراک اعتمادکننده از صداقت و درستی اعتمادشونده و اینکه آیا اعتمادشونده از برخی از اصولی پیروی می‌کند که اعتمادکننده آنها را قابل قبول می‌داند، بستگی دارد. بر اساس مطالعات و پژوهش‌های بررسی‌شده قبلی آشکارا می‌توان

می‌گردد: ادراک شهروندان از شفافیت در دین‌داری مسئولان تأثیر معناداری بر اعتماد اجتماعی شهروندان دارد. در شکل ۱ ادراک شهروندان از شفافیت در دین‌داری مسئولان متغیر مستقل (شامل ۸ مؤلفه) و اعتماد اجتماعی شهروندان متغیر وابسته (شامل ۳ مؤلفه) در نظر گرفته شد.

ادراک شهروندان از شفافیت در دین‌داری مسئولان طبق آموزه‌های نهج‌البلاغه و اعتماد اجتماعی شهروندان در سال ۱۴۰۱ بوده است.

فرضیه پژوهش

با توجه به الگوی مفهومی پژوهش، فرضیه ذیل مطرح

شکل ۱) الگوی مفهومی پژوهش

جامعه آماری، تعداد ۴۰۲ پرسش‌نامه مناسب تشخیص داده شد و مابقی پرسش‌نامه‌ها از تحلیل کنار گذاشته شد. جدول شماره ۱ ویژگی‌های جمعیت‌شناختی جامعه آماری را نشان می‌دهد.

جدول ۱) مشخصات جمعیت‌شناختی جامعه آماری

کارشناسی ارشد	۱۶۶	
وضعیت شغلی/ تحصیلی	دکتری	۱۸۹
هیئت علمی	۴۷	
کمتر از ۳۰	۱۷۱	
سن	۳۱ تا ۴۰	۱۷۰
بیشتر از ۴۰	۶۱	
جنس	مرد	۲۴۴
	زن	۱۵۸
وضعیت تأهل	مجرد	۱۱۴
	متاهل	۲۸۸
مازندران	۱۱۹	
استان	تهران	۱۴۰
	قم	۷۸
	سمنان	۶۵

روش کار

پیروی از اصول اخلاق پژوهش: جهت رعایت اصول اخلاقی و رعایت حقوق افراد به تمامی مشارکت‌کنندگان در پژوهش توضیحات لازم درباره هدف مطالعه و چگونگی اجرای آن داده شد. همچنین به افراد اطمینان داده شد که اطلاعات شخصی به‌دست‌آمده محرمانه خواهد ماند و داده‌های جمع‌آوری‌شده به‌صورت دسته‌جمعی تجزیه و تحلیل و حریم خصوصی افراد نیز حفظ می‌شود.

پژوهش حاضر از حیث هدف کاربردی و از نظر نحوه گردآوری داده‌ها جزو پژوهش‌های توصیفی و از شاخه میدانی است که از نتایج آن دستگاه حاکمیتی در سطح کلان و تمامی وزارتخانه‌ها، دانشگاه‌های علوم پزشکی، وزارت علوم و سازمان‌های تولیدی و خدماتی در سطح خرد می‌توانند استفاده کنند. جامعه آماری پژوهش ۴۲۸ نفر از دانشجویان تحصیلات تکمیلی و اعضای هیئت علمی دانشگاه‌های تهران، مازندران، قم و سمنان بودند که با نمونه‌گیری در دسترس در سال ۱۴۰۱ انتخاب شدند. پس از توزیع پرسش‌نامه‌ها در میان

ابزارهای جمع‌آوری اطلاعات

الف) پرسش‌نامه ادراک شهروندان از شفافیت در دین‌داری بر طبق آموزه‌های نهج‌البلاغه: رستگار و موسوی داودی (۱۴) این پرسش‌نامه ۴۰ سؤال را طراحی کرده‌اند که هشت شاخص تقوامجوری، نفی دنیاگرایی، خویش‌داری از گناه، آخرت‌گرایی، خداترس بودن، حلال‌گرایی، خودسازی و ولایت‌مداری مسئولان را می‌سنجد.

ب) پرسش‌نامه اعتماد اجتماعی: این پرسش‌نامه ۲۹ سؤال دارد که یعقوبی (۱۵) آن را طراحی کرده است و سه شاخص توانایی، خیرخواهی و درستی و صداقت را می‌سنجد.

در پژوهش حاضر از طیف پنج‌عاملی لیکرت (از کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم) و آلفای کرونباخ برای سنجش پایایی ابزارهای پژوهش استفاده شد. به‌منظور اندازه‌گیری پایایی ابزارهای استفاده‌شده، یک نمونه اولیه شامل ۳۰ پرسش‌نامه پیش‌آزمون شد و سپس با استفاده از داده‌های به‌دست‌آمده از این پرسش‌نامه‌ها و به کمک نرم‌افزار آماری SPSS نسخه ۱۶ میزان ضریب اعتماد با روش آلفای کرونباخ طبق جدول شماره ۲ اندازه‌گیری شد.

جدول ۲) ضریب آلفای کرونباخ پرسش‌نامه

عامل	تعداد سؤال	آلفای کرونباخ
تقوامجوری	۶	۰/۸۱۲
نفی دنیاگرایی	۵	۰/۸۲۴
خویش‌داری از گناه	۴	۰/۷۹۸
آخرت‌گرایی	۶	۰/۸۰۴
خداترس بودن	۶	۰/۸۱۰
حلال‌گرایی	۴	۰/۷۹۵
خودسازی	۵	۰/۸۰۲
ولایت‌مداری	۴	۰/۸۱۰
شفافیت در دین‌داری	۴۰	۰/۹۲۱
توانایی	۱۴	۰/۸۰
خیرخواهی	۸	۰/۷۹
درستی و صداقت	۷	۰/۷۹
اعتماد اجتماعی	۲۹	۰/۹۰

به‌منظور بررسی روایی سازه پرسش‌نامه‌ها از الگوهای اندازه‌گیری مربوط به نرم‌افزار لیزرت استفاده است. شاخص‌های برازش مندرج در جدول شماره ۳ از مناسب بودن مقیاس‌های استفاده‌شده حکایت دارد.

جدول ۳) بررسی روایی سازه ابزار پژوهش

شاخص برازش	شفافیت در دین‌داری	اعتماد اجتماعی	بازه استاندارد
خی دو بر درجه آزادی ^۱	۲/۶۳۲۴	۲/۸۸۵۴	کمتر از ۳
سطح معنی‌داری	۰/۰۰۰۰	۰/۰۰۰۰	کمتر از ۰/۰۵
ریشه میانگین مربعات خطای برآورد ^۲	۰/۰۶۴	۰/۰۷۳	کمتر از ۰/۱
نیکویی برازش ^۳	۰/۹۲	۰/۹۲	بیشتر از ۰/۹
نیکویی برازش تعدیل‌شده ^۴	۰/۹۰	۰/۹۰	بیشتر از ۰/۹

یافته‌ها

تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان می‌دهد که میانگین ادراک شهروندان از شفافیت در دین‌داری برابر با ۳/۷۲۹۶ و میانگین اعتماد اجتماعی طبق نظر جامعه آماری برابر با ۳/۳۶۴۰ بود. علاوه‌براین، جهت بررسی چگونگی ارتباط بین متغیرهای تحقیق از الگوی معادلات ساختاری استفاده شد. همان‌طوری که در الگوی مفهومی پژوهش نشان داده شده است، در این الگو هشت شاخص، سازه شفافیت در دین‌داری و سه شاخص، سازه اعتماد اجتماعی را شکل دادند. شکل ۲ و جدول شماره ۴ نتایج حاصل از آزمون فرضیه تحقیق را نشان می‌دهد.

همان‌طور که در شکل ۲ مشخص است، مقدار عدد معناداری رابطه بین متغیرهای تحقیق برابر با ۸/۵۳ بود که بیشتر از مقدار استاندارد ۱/۹۶ است؛ بنابراین این بار عاملی معنی‌دار است و می‌توان گفت که رابطه معنی‌داری بین متغیرهای تحقیق برقرار است. علاوه‌براین، مقدار ضریب مسیر بین متغیرهای تحقیق نیز ۰/۵۹ به دست آمد که نشان‌دهنده رابطه مثبت بین متغیرهای پژوهش است. از آنجاکه شاخص‌های برازش الگوی تحقیق در بازه‌های قابل قبول قرار دارند، در کل می‌توان به الگوی ارتباط بین ادراک شهروندان از شفافیت در دین‌داری مبتنی بر آموزه‌های نهج‌البلاغه و اعتماد اجتماعی اتکا نمود و سازه مورد بحث را مبنای کار قرار داد.

^۱ Chi-square/df

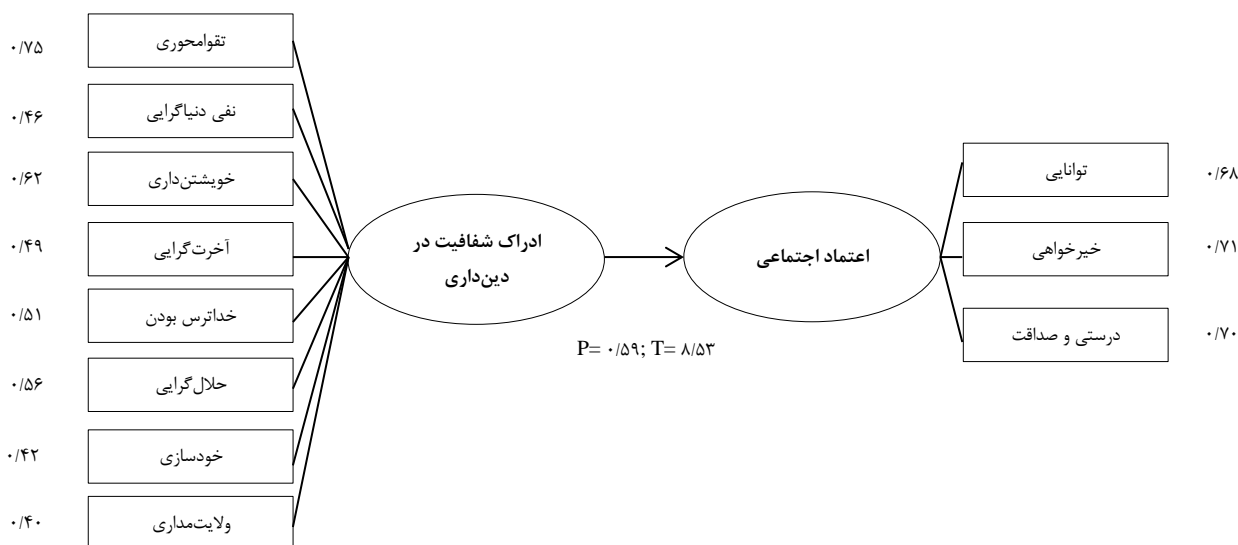
^۲ Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA)

^۳ Goodness of Fit Index (GFI)

^۴ Adjusted goodness of fit index (AGFI)

جدول (۴) نتایج آزمون فرضیه تحقیق

فرضیه	ضریب استاندارد	سطح معنی‌داری	نتیجه آزمون فرضیه
۱ ادراک شهروندان از شفافیت در دین‌داری ← اعتماد اجتماعی	۰/۵۹	۸/۵۳	تأیید

شکل (۲) الگوی معادلات ساختاری پژوهش

ضریب‌های مسیر مندرج در الگوی ساختاری پژوهش (شکل ۲) نشان می‌دهد که مؤلفه‌های تقوآمحوری ($P=0.75$) بیشترین تأثیر را بر بهبود متغیر اعتماد اجتماعی شهروندان دارد. تقوآمحوری به معنای پرهیز کردن، حفظ کردن و قراردادن خویش در پناهگاه است (۱۶) و در اصطلاح شرع به معنای خویش‌داری در برابر گناهان و پرهیز از ارتکاب محارم است. تقوا نیروی بازدارنده درونی است که به صورت ملکه‌ای نفسانی در انسان به وجود می‌آید و او را در برابر ارتکاب کارهای خلاف و طغیان شهوات حفظ می‌کند. کمال تقوا این است که علاوه بر دوری از گناهان و محرمات، از مشتبهات نیز اجتناب شود. معنای اصطلاحی تقوا در این سخن امام صادق (ع) خلاصه می‌شود: «آنجا که خداوند دستور داده حاضر باشی، تو را غایب نبیند و آنجا که نهی کرده، تو را مشاهده نکند» (۱۷). برخی از عالمان تقوا را به حالت کسی تشبیه کرده‌اند که از یک زمین پر از خار عبور می‌کند و سعی دارد دامن خود را کاملاً برچیند و با احتیاط گام بردارد مبادا نوک خاری در پایش بنشیند و یا دامنش را بگیرد^۱ (۱۸). از این تشبیه به خوبی استفاده می‌شود که تقوا به این نیست که انسان انزوا و گوشه‌گیری انتخاب کند، بلکه باید در دل اجتماع باشد و اگر اجتماع آلوده بود خود را حفظ کند^۲ (۱۸). علاوه بر این، خویش‌داری از گناه

بحث و نتیجه‌گیری

با توجه به اهمیت شفافیت در رفتار و اعمال مسئولان و نیز اهمیت آموزه‌های اسلامی در تمامی ارکان جامعه اسلامی، لازم است مسئولان جامعه اسلامی فعالیت‌های خویش را با آموزه‌های اسلامی منطبق نمایند و موجبات تعالی جامعه را فراهم آورند. با وجود این، در برخی از مسئولان تفاوت‌هایی از نظر نیت رفتاری و رفتارهای بالفعل وجود دارد. با توجه به اهمیت موضوع، شفافیت در دین‌داری مسئولان از مسائل قابل توجه مدیریتی در جامعه اسلامی است که این پژوهش به آن توجه نموده است. هدف از انجام پژوهش حاضر بررسی ارتباط ادراک شهروندان از شفافیت در دین‌داری مسئولان طبق آموزه‌های نهج‌البلاغه و اعتماد اجتماعی شهروندان بوده است. نتایج حاصل از الگوی معادلات ساختاری و آزمون فرضیه‌های پژوهش حاکی از این است که ادراک شهروندان از شفافیت در دین‌داری مسئولان، ارتباط مثبت و معناداری با اعتماد اجتماعی شهروندان دارد ($T=8.53$ و $P=0.59$). تأیید این فرضیه به این معنی است که مؤلفه‌های ادراک شهروندان از شفافیت در دین‌داری مسئولان شامل تقوآمحوری، نفی دنیاگرایی، خویش‌داری، آخرت‌گرایی، خداترس بودن، حلال‌گرایی، خودسازی و ولایت‌مداری ارتباط مثبت و معناداری با بهبود وضعیت اعتماد اجتماعی شهروندان دارد.

^۱ چاپ ۱، ص ۸۰

^۲ چاپ ۲۲، ص ۲۰۴

اجتماعی ($\mu = 3/3640$)، می‌توان با تمرکز بر مؤلفه‌های شفافیت در دین‌داری به‌ویژه سه مؤلفه مذکور، بیشترین تأثیر را بر اعتماد اجتماعی شهروندان گذاشت. در عین حال، از آنجاکه هر سه مؤلفه اعتماد اجتماعی رابطه معناداری با متغیر اعتماد اجتماعی دارند، می‌توان با تمرکز بر سه مؤلفه توانایی، خیرخواهی و صداقت و درستی اعتماد اجتماعی شهروندان را تحت تأثیر قرار داد.

محدودیت‌های پژوهش

از محدودیت‌های پژوهش حاضر می‌توان به محدود بودن مستندات و منابع اطلاعاتی لازم (از جمله پایان‌نامه‌ها و طرح‌های پژوهشی داخلی) در زمینه شفافیت و شفافیت در دین‌داری مبتنی بر آموزه‌های اسلامی نام برد. علاوه بر این، یکی از رایج‌ترین موانعی که محققان در پژوهش‌های پرسش‌نامه‌ای با آن مواجه هستند، تمایل نداشتن افراد به پاسخ دادن به پرسش‌نامه‌ها است. همچنین، این ادراک نادرست در میان برخی از افراد وجود دارد که پژوهش‌های دانشگاهی کاری عبث و بیهوده است؛ از این رو در پرکردن پرسش‌نامه‌ها دقت لازم را ندارند. بدین منظور، سعی شد تا با آوردن توضیحاتی درباره موضوع پژوهش و بازگ کردن دستاوردهای احتمالی این پژوهش، دقت و صداقت افراد را در پرکردن پرسش‌نامه بالا برد. علاوه بر این، با وجود تلاش پژوهشگران برای رعایت تمام استانداردها، با توجه به روش‌های گردآوری داده‌ها این امکان وجود دارد که داده‌های به دست آمده، مبتنی بر ادراک پژوهشگر از واقعیت باشد و عین واقعیت نباشد.

پیشنهاد‌های پژوهش

در این پژوهش از مؤلفه‌های شفافیت دینی مبتنی بر آموزه‌های نهج‌البلاغه استفاده شده است. به پژوهشگران توصیه می‌شود در پژوهش‌های آتی ضمن دقت نظر در مؤلفه‌های این الگو، از مؤلفه‌های جدیدی در سنجش شفافیت دینی استفاده کنند. علاوه بر این، شایسته است در پژوهش‌های آتی جوامع آماری مختلفی جهت سنخیت‌سنجی الگوی شفافیت دینی مبتنی بر آموزه‌های نهج‌البلاغه و اعتماد اجتماعی مورد مطالعه انتخاب شود و رابطه آنها با دیگر متغیرهای مدیریتی و اجتماعی بررسی شود.

($P = 0/62$) در رتبه بعدی بیشترین تأثیر را بر بهبود متغیر اعتماد اجتماعی شهروندان دارد. خویش‌داری از گناه پرهیزکاری و مراقبت در ترک هرگونه گناه و نافرمانی خدا است و از عوامل مهم ریشه‌ای برای هدایت در مسیر کمالات محسوب می‌شود؛ زیرا گناه آفتی خطرناک برای هلاکت و سقوط در عذاب الهی است. آیات متعددی در قرآن کریم مانند آیه ۵۰ سوره زاریات، آیه ۳۶ سوره نحل، آیه ۱۵۱ سوره انعام و آیه ۳۶ سوره اسرا به دوری از گناه اشاره دارد (۱۹) که نشان‌دهنده اهمیت موضوع است. خویش‌داری از گناه بیانگر این است که نافرمانی خدا چنان وسوسه‌انگیز است که نزدیک شدن به آن ممکن است انسان را در موضعی خطرناک قرار دهد؛ از این رو باید از مؤلفه‌های سوق‌دهنده به سوی گناه که لغزندگی شدیدی برای سقوط در دره گناه دارند دوری نمود.

حلال‌گرایی یکی از مؤلفه‌های مهم است که طبق نتایج پژوهش حاضر در رتبه بعدی بیشترین تأثیر بر بهبود متغیر اعتماد اجتماعی قرار دارد ($P = 0/56$). در آیه ۴۵ سوره عنکبوت آمده است: «آنچه را از کتاب (آسمانی) به تو وحی شده تلاوت کن و نماز را بر پا دار که نماز (انسان را) از زشتی‌ها و گناه بازمی‌دارد و یاد خدا بزرگ‌تر است؛ و خداوند می‌داند شما چه کارهایی انجام می‌دهید» (۱۹). طبق روایتی از امام صادق (ع)، مراد یادآوری خدا به هنگام روبه‌رو شدن با حلال یا حرام الهی است. آن حضرت می‌فرماید: کاش تازیانه بالای سر اصحاب من بود تا در حلال و حرام دین‌شناس شوند (۲۰). امام علی (ع) نیز در خطبه ۱۵۶ نهج‌البلاغه می‌فرماید: پیامبر اکرم (صلی‌الله‌علیه و آله) فرمود: ای علی، مردم بعد از من با ثروتشان آزمایش می‌شوند. دین‌دار بودن را منتی بر خدا قرار می‌دهند و (با اینکه مرتکب گناهان بزرگی می‌شوند) انتظار رحمت خدا دارند و خود را از خشمش در امان می‌بینند. حرام خدا را با شبهات دروغین و هوس‌های غفلت‌زا حلال می‌شمارند. شراب را به نام «نبیذ» و رشوه را به نام «هدیه» و ربا را به اسم «تجارت» حلال می‌پندارند. عرض کردم: ای رسول خدا (صلی‌الله‌علیه و آله)، در چنین شرایطی این افراد را که دارای چنین صفاتی هستند در چه مرتبه‌ای قرار دهم؟ آیا کار آنها به منزله ارتداد و بازگشت از دین است یا به منزله فتنه و انحراف از احکام خدا؟ فرمود: به منزله فتنه بدان (و با آنان همچون مسلمانان خطاکار رفتار کن) (۸).

با توجه به وضعیت کنونی متغیر ادراک شهروندان از شفافیت در دین‌داری مسئولان ($\mu = 3/7296$) و اعتماد

قدردانی

از همه افرادی که در به ثمر رسیدن این پژوهش یاریگر پژوهشگران بوده‌اند تشکر و قدردانی می‌شود.

ملاحظات اخلاقی

بنا بر اظهار مؤلفان مقاله، این پژوهش حاصل رساله مقطع ساداکتری مؤلف دوم در دانشگاه سمنان با عنوان «طراحی و تبیین الگوی حکمرانی شفاف مبتنی بر آموزه‌های نهج‌البلاغه» و شماره ۳۱/۱۴۰۱/۵۷۰۷ است.

حامی مالی

بنا بر اظهار مؤلفان مقاله، این پژوهش حامی مالی نداشته و با هزینه شخصی مؤلفان به انجام رسیده است.

تضاد منافع

مؤلفان مقاله هیچ‌گونه تضاد منافی درباره این پژوهش گزارش نکرده‌اند.

مشارکت مؤلفان

بررسی و ویرایش محتوایی و ساختاری مقاله: مؤلف اول و نگارش اولیه مقاله: مؤلف دوم.

References

1. Habibnezhad SA, Ameri Z. Indicators of Transparency in Islamic State (with Emphasis Put on Alawi State). *Islamic Law*. 2017;13(49):129-57. (Full Text in Persian)
2. Sarikhani A, Akrami Sarab R. Preventive functions of transparency in criminal policy. *The Judiciarys Law Journal*. 2013;77(82):91-116. (Full Text in Persian)
3. Yazdani Zenouz H. Barresi-e Naghsh-e Shaffafiat dar Tahaghogh-e Hokmrani-e Matloob. *Hoghogh-e Omoomi*. 2009(5):49-70. (Full Text in Persian)
4. Khairkahan J, Midari A. Good Governance: Development Foundation, Tehran: Islamic Council Research Center. Economic Research Office (In Persian); 2004. (Full Text in Persian)
5. Bakhshayesh Ardestani A, Dashti F. Democracy in the Rule of Imam Ali (PBUH). *Imam Ali 's Studies*. 2014;4(8):40-60. (Full Text in Persian)

6. Stupak I, Mansoor M, Smith CT. Conceptual framework for increasing legitimacy and trust of sustainability governance. *Energy, sustainability and society*. 2021;11(1):1-57.

7. Rostami HA, Khoshniat GR, Nikooei A. The Impact of Social Ethics on the Development of Social Trust in the Words of the Holy Qur'an Based on Tafsir al-Mizan. *Journal of Pizhūhish dar dīn va salāmat*. 2022;8(2):177-92. (Full Text in Persian)

8. Sheykh Razi. *Nahj ol-Balaghah*, translated by Mohammad Dashti. Qom: Mashhour; 2001. (Full Text in Persian)

9. Delshad Tehrani M. *Cheshme Khursheed: Introduction to Nahj al-Balagha*. Khaneh Andisheh Javan Publishing House, Tehran; 2013. (Full Text in Persian)

10. Hassanzadeh H. Identifying factors affecting trust building in the organization. Qom: Campus Publications; 2004. (Full Text in Persian)

11. Dirks KT, Ferrin DL. The role of trust in organizational settings. *Organization science*. 2001; 12(4):450-67.

12. Zarei Matin H, Hassanzadeh H. *Dynamic Organization Management*. Tabriz: Foroozesh; 2004. (Full Text in Persian)

13. Alwani SM, Danai Fard H. *Modiriat-e Dovlati va Etamad-e Omoomi*. *Danesh-e Modiriat Journal*. 2010; 14(55):5-28. (Full Text in Persian)

14. Rastgar AA, Mousavi Davoudi SM. Designing and Explaining A Transparent Governance Model Based on the Teachings of Nahj Al-Balaghah. *Management at Islamic University* 2022;11(2):331-66. (Full Text in Persian)

15. Yaqoubi M. The relationship between organizational trust and organizational and occupational commitment of secondary school teachers. Mashhad: Ferdowsi University of Mashhad; 2011. (Full Text in Persian)

16. Al-Raghib al-Isfahani H. *Al-Mufradat fi Gharib al-Quran*, Translated by Gholamreza Khosravi. Tehran: Publication of al-Mortazaweh Library. (Full Text in Persian)

17. Majlesi MB. *Bihar al-Anvar*. Beirut: Moasseseh al-Vafa; 1984. (Full Text in Persian)

18. Makarim Shirazi N. *Tafsir-e Nemooneh*. Tehran: Darul Kotob Publication; 1995. (Full Text in Persian)

19. The Holy Quran. Translated by: Ayatollah Al-ozma Naser Makarim Shirazi. Qom: Imam Ali Ebne Abi Taleb (Ya); 2010.

20. Barghi A. *Al-Mahasin*, Translated by Mohammad Mehdi Rezaei. 2 ed. Qom: Dar Al-ketab al-Eslamiyeh; 1992. (Full Text in Persian)